

Dvě století Karla Marxe

Společnost pro filosofickou antropologii
pořádá ve dnech 4. – 5. května 2018 konferenci
„Dvě století Karla Marxe“
u příležitosti 200. výročí jeho narození

Centrum fenomenologického výzkumu

Společnost pro filosofickou antropologii

Místo konání:

Pražské kreativní centrum, Staroměstské náměstí 4/1, Praha 1

Program

Pátek 4. května od 17:00

17:00 Petr Kužel, Flú AV ČR
MARXOVA FILOSOFIE A JEJÍ KRITICKÁ FUNKCE

Cílem přednášky je přiblížit nejvýznamnější prvky Marxova kritického přístupu. Přednáška pojedná nejprve o metodologických a epistemologických aspektech Marxovy teorie. Přiblíží Marxovu distinkci mezi tzv. „předmětem poznání“ a „reálným předmětem“ a tím, co Marx nazývá „exoterickou“ a „ezoterickou“ rovinou zkoumání a jejich vztah; jeho kritiku empirismu a naznačí souvislost tohoto přístupu s přístupem francouzské historické

epistemologie. Na příkladu Marxovy kritiky politické ekonomie se pak přednáška zaměří na to, jak Marxova metoda historizace kategorií a jejich „denaturalizace“ může být i účinným nástrojem deideologizace tím, že jednak odhaluje sociální a historickou konstituovanost určitých fenoménů, a zbavuje je tak zdání přirozenosti, a zároveň vysvětluje v souladu s principy kritické teorie, proč o určitých společenských jevech vznikají systematicky chybná přesvědčení, která jsou ale společensky fixována jako „poznání“. V souvislosti s konceptem ideologie a dekonstrukce ideologií bude pak přiblížen i koncept symptomálního čtení, který podle francouzského filosofa Louise Althussera Marx objevil a aplikoval právě při své četbě a kritice politické ekonomie.

Sobota 5. května od 9:30

**9:30 Jan Bierhanzl, FHS UK / Flú AV ČR
MARXOVA ONTOLOGIE SMYSLOVÉHO**

„*Ekonomicko-filosofické rukopisy*“ se běžně interpretují jako přechodová práce mezi prvky Feuerbachovy a Hegelovy filosofie, které jsou v raném Marxovi ještě silně přítomny, a historickým materialismem zralého Marxe. V našem příspěvku se pokusíme ukázat (s odkazem na nedávno obnovené francouzské diskuse o „mladém Marxovi“), že *Rukopisy* ve skutečnosti obsahují ontologii, která není redukovatelná ani na pozůstatek německé klasické filosofie, ani na materialistické pojetí společenského života. Tuto původní ontologii se pokusíme popsat jako ontologii smyslového, případně jako ontologii konečnosti lidské smyslovosti.

**10:15 Michael Hauser, PedF UK / Flú AV ČR
MARXOVO NEIDENTICKÉ POJETÍ PŘÍRODY. JAK NEBÝT
ANI PŘÍRODNÍM DETERMINISTOU, ANI KULTURNÍM
KONSTRUKTIVISTOU**

V dnešních společenských vědách vznikly dva tábory oddělené propastí: pro jeden tábor je „příroda“ (evoluční či genetická determinovanost) pojmem poslední instance, na něž lze přeložit sociální a kulturní fenomény; pro druhý tábor je „příroda“ v člověku pouhý kulturní konstrukt, jehož projevy je zapotřebí chápat jako výsledek určitých ideologických praktik (imperativu ovládnutí přírody). V příspěvku budu dokazovat, že Marx vytvořil pojetí přírody, které tvoří most mezi oběma tábory.

11:15 **Martin Kolář, FUD UJEP**
„INVERZE“ MARXISTICKÉ TEORIE NADSTAVBY V ESTETICE
KARLA KOSÍKA

Motto:

„Každá představa o realismu a nerealismu je založena na uvědomělé nebo neuvědomělé koncepci zkušenosti.“

Karel Kosík, *Dialektika konkrétního*

Marxova analýza výrobních vztahů, tak jak ji popisuje v dnes již klasickém díle *Příspěvek ke kritice politické ekonomie* z roku 1859, je svým důrazem na ekonomickou strukturu společnosti jistým východiskem i v rámci uvažování Karla Kosíka. A to i v souvislostech problematiky teorie odrazu a tzv. realismu. Ten v souvislosti marxistickým pojetím „základny“ a „nadstavby“ aplikuje zvláštní „inverzi“, při níž dochází k posunu pojetí umění, kdy umělecké dílo osvobozuje od funkce odrazu. Na základě toho se dílo stává výrazem skutečnosti a je hybnou společenskou silou, která může utvářet „svět“.

Přestávka

13:00 **Jakub Chavalka, FHS UK**
MARXOVO POJETÍ PROLETARIÁTU JAKOŽTO RODOVÉ
BYTOSTI A FEUERBACHOVO POJETÍ „REVOLUCE“

Příspěvek bude sledovat praktické strategie, jimiž Marx konstituuje proletariát coby naplnění jím koncipovaného obrazu lidství: rodové bytosti. Jak musí dělník utvářet sebe sama, aby v posledku umožnil zrod proletariátu, a to nikoli v jeho bezprostřední, tedy nevědomé formě, nýbrž jako permanentní revoluční praxi? Předpokladem takového čtení je hypotéza, že Marx viděl v revoluci nejenom nutnou společenskou změnu, nýbrž také, a především antropologickou transkonfiguraci bytosti, jež si v dějinách víceméně neprávem osobovala jméno člověk. Takto pojatou revoluci posléze porovná s Feuerbachovou koncepcí revoluce, jak je naznačena v textu *Die Naturwissenschaft und Revolution*. Záměrem je nahlédnout, jak se chápání revoluce zrcadlí v obrazu lidství a naopak.

14:00 **David Rybák, PedF UK**
JAKÉ VĚDOMÍ VÍ O PRODUKCI VĚDOMÍ?

Spíše než o nějaké ucelené představení Marxe mi půjde o formulaci problémů spojených s celkovým rámcem jeho teorie: Produkce je podle Marxe způsob, jak si člověk přivlastňuje přírodu skrze historickou společenskou formu, tj. Produktionskräfte a -verhältnisse. Přitom je člověk sám přírodní bytostí, čili v produkci si příroda přivlastňuje sebe samu. Ale kde je zdroj oprávnění pro toto tvrzení, odkud Marx ví, že jsou to výrobní vztahy a výrobní síly, co produkuje vědomí? Odkud ví o vztahu produkce? Jaké je to vědomí, které ví o tom, že vědomí je produkováno? Jinak řečeno, není „produkce“ (Produktion) a „životní proces“ (Lebensprozess) tím, skrze co je všechno u Marxe vysvětlováno, ale co samo vysvětleno není? Není to celé exegetická operace převrácení, stojící jako taková v metafyzice vědomí (jako zdroji Marxova vědění)?

15:00 **Aleš Novák, FHS UK**
MARXOVO MÍSTO V HEIDEGGEROVÝCH „DĚJINÁCH BYTÍ“.
MYŠLENKOVÝ EXPERIMENT

Připomínka výročí 200 let od narození Karla Marxe budiž záminkou pro myšlenkový experiment pokusit se konkrétně najít jeho místo v Heideggerových „dějinách bytí“, a tím konkrétně demonstrovat aplikaci této myšlenky a následně zvážit její přínos pro porozumění danému autorovi a jeho myšlení na příkladu Marxových *Ekonomicko-filosofických rukopisů z roku 1844*.

Ukončení nejpозději v 16:00

